

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλίππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΡΩΣΗ, Καθηγητοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς ἐν Ἀρδακείῳ κλπ.

ΥΠΟ

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ἡφῶν διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΔΡΑΧ. 6.

ΕΝ Τῆ ΑΛΛΟΔΑΠῆ ΦΡΑΓΚΑ ΧΡΥΣΑ 7.

Ἄριθ. 8

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Ἀυγούστου

1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἀναγκαῖα ἐξηγήσις.—Ὅχι ἀπογοῦτευσίς.—Τίνα τὰ καλλίτερα βιβλία;—Οἱ δημοδιδάσκαλοι ἐν διωγμῷ.—Παπαμάρκεια ἀναγνωσματάρια.—Σύμμικτα.—Βιβλιογραφία.

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Πλείστοι δημοδιδάσκαλοι ἐκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς πρωτευούσης ἀπευθύνθησαν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς « Ἐκπαιδύσεως » ἐρωτῶντες « ποῖα θὰ εἶνε τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τῶν τεσσάρων τάξεων τοῦ δημοτικῶν σχολείων κατὰ τὸ ἐπὶ θύραις σχολικὸν ἔτος. »

Αἱ ἐρωτήσεις αὗται τῶν δημοδιδασκάλων ἐφάνησαν πως εἰς ἡμᾶς παράξεναι. Κατ' ἀρχὰς δ' ἐνομίσαμεν ὅτι ἐρωτῶσιν, ἂν, μὴ τελεσθέντος διαγωνισμοῦ, θὰ ἐξακολουθήσωσι νὰ εἶνε ὑποχρεωτικὰ τὰ ἐγκεκριμένα κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμὸν ἀναγνωστικὰ βιβλία, ἢ δύνανται νὰ εἰσαγάγῃσι ἀντ' αὐτῶν ἄλλα ὁμοειδή.

Μία ὁμῶς ἐπιστολὴ μᾶς ἐφώτισε περὶ τίνος κυρίως πρόκειται. Ὁ ἐν * * * δημοδιδάσκαλος Κ. Μ. ἐρωτᾷ ἡμᾶς ῥητῶς: « δύναμαι νὰ εἰσαγάγω τὰ Ἀναγνωσματάρια τοῦ κ. Παπαμάρκου καὶ Γεωργαντᾶ; Ἐάν ναί, ἐγὼ φρονῶ ὅτι καλὸν θὰ ἦτο εἰς μίαν τάξιν νὰ εἰσάξω τὴν Ὀκτώηχον καὶ εἰς τὴν ἀνωτέραν τὸν Ἀπόστολον ἢ τὸ Ψαλτήριον ... » Αἱ ἐρωτήσεις αὗται προκληθεῖσαι ἐκ τῶν ἐν ταῖς Ἐφημερίσιν ἀλλεπαλλήλων αὐτοεπαίνων περὶ τῶν Ἀναγνωσματῶν τοῦ κ. Παπαμάρκου γεν. ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἐπρεπε βεβαίως ν' ἀποταθῶσι πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ δὴ ἀρμυδιώτερον πρὸς αὐτὸν τὸν κ. Παπαμάρκου, ὅπως ἔχουσιν εἰ ἐρωτῶν-

τες ἐπίσημον ἀπάντησιν σύμφωνον βεβαίως πρὸς τοὺς νόμους.

Ἡμεῖς περιοριζόμεθα ν' ἀπαντήσωμεν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας δημοδιδασκάλους, ὑπεθυμίζοντες εἰς αὐτοὺς τὰ δύο θεσπίσματα τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὑπὸ ἡμερομ. 23 Νοεμβρίου 1882 καὶ 31 Ὀκτωβρίου 1886, ἐκδοθέντα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Β. Δ. ἀπὸ 4 Σεπτεμβρίου 1882, (ὑπὸ τὸ ὄποιον ὑπάρχουσιν αἱ ὑπογραφαὶ Χ. Τρικύπης, Γ. Ρούφος, Δ. Πάλλης, Κ. Λομβάρδος καὶ Π. Καλλιγᾶς), καὶ τοῦ νόμου ΑΜΒ'.

Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω θεσμοὺς μόνον ἀναγνωστικὰ βιβλία διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα εἶνε: διὰ μὲν τὴν Α' τάξιν Ἀλφαβητᾶριον καὶ Ἀναγνωσματᾶριον με παραμύθια, διὰ τὴν Β' Ῥοβινσῶν κατὰ τὸ πρῶτον θεσπίσμα καὶ Διηγήματα ἐκ τῆς Ἑλλ. μυθολογίας κατὰ τὸ δεύτερον, διὰ τὴν Γ' τάξιν Ἀναγνώσματα ἐκ τῆς Ὀδυσσεΐας καὶ διὰ τὴν Δ' Ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ Ἡροδότου. Πᾶν ἄλλο ἀναγνωστικὸν βιβλίον ἀπαγορεύεται.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ Ἀναγνωσματάρια τοῦ κ. Παπαμάρκου ὡς καὶ τὰ Ἀλφαβητάρια αὐτοῦ εἶνε μὲν μοναδικὰ εἰς τὸ εἶδός των κατὰ τὴν κρίσιν καὶ διακρίξιν τοῦ βιβλιοπώλου κ. Κατσόνη, οὐδὲν ὁμῶς κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐγκεκριμένον, συνωδὰ ταῖς ἀνωτέροις, πρόγραμμα, διὰ τοῦτο ἢ εἰσαγωγὴ αὐτῶν ὡς ἀντικειμένη εἰς τοὺς νόμους ἀπα-

γορεύεται, οί δὲ παραβάται βεβαίως θά τιμωρηθῶσι. Πιστεύομεν ὅτι καὶ ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς παιδείας δι' ἐγκυκλίου θά διατάξῃ τοὺς δημοδιδασκάλους αὐστηρῶς νὰ συμμορφωθῶσι μὲ τοὺς κειμένους θεσμούς καὶ νὰ μὴ εἰσαγάγῳσιν εἰς τὰ σχολεῖα πᾶν ὅτι ἕκαστος συσταίνει εἰς αὐτοὺς.

Καθιστῶμεν δὲ προσεκτικούς καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βιβλιοπώλας νὰ μὴ ἀπατηθῶσι καὶ ἀγοράσωσι βιβλία ἀπηγορευμένα, ἵνα μὴ δωρεάν οἱ ἀτυχεῖς ζημιωθῶσι. Διότι βεβαίως οἱ συγγραφεῖς καὶ ἐκδότες τῶν κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα βιβλίων δὲν θά ἀνεχθῶσι τοιαύτην ἀδικίαν. Οἱ ἐκδότες διδασκτικῶν βιβλίων γνωρίζοντες ὅτι οὐδεμία ἐπῆλθε νομίμως τροποποίησις εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν δημοτ. σχολείων, ἐφωδιάσθησαν μὲ χιλιάδας τῶν βιβλίων ἐκείνων, τὰ ὅποια αὐτὸ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ὠρισμένον πρόγραμμα ἀπαιτεῖ. Δὲν ἐνοοῦσι λοιπὸν νὰ πωλήσωσι ταῦτα εἰς τοὺς παντοπώλας, ὅπως καταναλωθῶσι τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κασδόνη ἐκδοθέντα ἀναγνωσματάρια τῶν κκ. Παπαμάρκου καὶ Γεωργαντζᾶ.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουν νόμοι καὶ δικαστήρια.

ΟΧΙ ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΙΣ! (*)

Ὅσον νέα καὶ ἄν εἶναι εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἡ λέξις ἀπογοήτευσις, ἡ ψυχικὴ ὅμως κατάστασις ἡ δι' αὐτῆς δηλουμένη εἶναι ἀρχαία ὅσον καὶ ἡ ἀνθρωπότης. Πάντοτε ὅμως ἡ ἀπογοήτευσις ἀκολουθεῖ καὶ ἅμα προδίδει ἀσθένειαν ψυχικὴν, ἀτολίαν, ἀνανδρίαν, κλίσειν πρὸς ἀδράνειαν, πρόφασιν πρὸς ἀπραξίαν καὶ ῥοπήν πρὸς μεμψιμοιρίαν.

Εἶναι δὲ ἡ ἀπογοήτευσις ἄρνησις τις πρὸς πᾶσαν σπουδαίαν ἐνέργειαν ἕνεκα διαψεύσεως ὄνειροπωλήσεων ἢ ἐλπίδων καὶ σχεδίων, ὧν τὴν πραγματοποίησιν, ταχεῖαν μᾶλλον καὶ ἄπονον, προσεδόκα ὁ ἀπογοητευθεὶς. Ἐγκατεθήρησις καὶ ψυχικὸν σθένος καὶ δραστηριότης εἶναι ἡ ἀντίθετος τῇ ἀπογοητεύσει ἀρετὴ.

Ὁ δὲ ἀπογοητευμένος εἶναι τοιοῦτός τις εἰς πρώτην ἐναντιότητα τῆς τύχης, πολλάκις ἐλαφροτάτην, ἀρχίζει νὰ μεμψιμοιρῇ καὶ λέγει ὅτι τὸν κατατρέπει ἡ τύχη, παραδίδεται εἰς ἀπραξίαν καὶ πολλάκις εἰς τελείαν ὀκνηρίαν.

Ἐὰν κατέχῃ δημοσίαν θέσιν, ἐνῶ μετρίως ἐκτε-

(*) Διὰ τὰ ἄρθρα, ἃ δὲν φέρουσιν ὑπογραφήν, ὑπεύθυνος εἶνε μόνον ἡ διεύθυνσις τῆς Ἐκπαιδεύσεως.

λεῖ τὸ καθήκον του, ἐνῶ πρὸ ὀλίγου εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ὄχι πολὺ ἐπαξίως, λέγει ὅτι εἶναι ἀπογοητευμένος ἐκ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας διότι, λέγει, δὲν ἐκτιμᾶται ἡ ἰκανότης, (τὴν ὁποίαν συνήθως δὲν ἔχει,) καὶ οὐδαμῶς διστάζει, διδομένης εὐκαιρίας, νὰ διαπράξῃ κατάχρησιν ἐπὶ ἰδιωφελείᾳ. Σημειώσατε δὲ ὅτι, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐφαῖε τὰ σίδερα, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν θέσιν, διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὅτι εἶναι ἀπογοητευμένος.

Ἐὰν ζητηθῇ ἕρπυδιος τῆς ἡ σύμπραξις ἢ εἰς ἀήποτε ἐργασία καὶ συνδρομὴ ὑπὲρ κοινωφελούς τινος ἔργου ἢ ὑπὲρ πατριωτικοῦ σκοποῦ, κάμνει τὸν φιλόσοφον, πλατύνει τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ διατραγωδήσῃ τὴν δεινὴν θέσιν τῶν πραγμάτων, ἀπαλλάσσει ἑαυτὸν πάσης οἴας ἀήποτε εὐθύνης, κατηγορῶν δὲ πάντας καὶ λέγων ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀπογοητευμένος καὶ οὐδὲν ἀγαθὸν ἀπεκδέχεται, ὑποδηλοῖ μάλιστα ὅτι φοβεῖται μὴ πρὸς ἰδιοτελείαν τινὰ τίς οἶδε ποίαν γίνεται ἡ ἐνέργεια καὶ ζητεῖται ἡ συνδρομὴ. Οὕτω δὲ ὄχι μόνον αὐτὸς δὲν συμβάλλεται, ἀλλὰ καὶ ἄλλους διὰ τοῦ λόγου ἐκ τοῦ παραδείγματός του ἀποτρέπει.

Δύναται δέ τις δύο εἰδῶν ἀπογοητευμένους νὰ διακρίνῃ, κατ' ἀλήθειαν ἀπογοητευμένους καὶ κατὰ προσποιήσιν. Οἱ πρῶτοι εἶναι δυστυχεῖς καὶ ἀξιολύπητοι, ἀτε ὑποκύψαντες εἰς τὴν ἀπογοήτευσιν ὑπὸ σειρᾶς ἀποτυχιῶν καὶ διαψεύσεως ἐλπίδων καὶ μὴ κεκτημένοι τὸ ψυχικὸν σθένος, δι' οὗ ἀναδεικνυταί τις ὑπέρτερος πασῶν τῶν δοκιμασιῶν. Οἱ δὲ κατὰ προσποιήσιν εἶναι ὑποκριταί, πολλάκις δὲ κακεντρέχεις καὶ μοχθηροί, προσποιούμενοι ἀπογοήτευσιν, ὅπως δικαιολογῶσι τὴν ἀδράνειαν ἢ καὶ κακοβουλίαν τινὰ ἑαυτῶν. Ὁ ὁμηρικὸς Θεορίτης π. χ. προσεποιεῖτο τὸν ἀπογοητευμένον, ἵνα δικαιολογῇ τὴν δειλίαν καὶ ἀνανδρίαν αὐτοῦ. Ὁ Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ φαίνεται ἐπίσης ὡς ἀπογοητευμένος ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν Ἀθηναίων, ἵνα δικαιολογῇ τὴν ἀπέναντι τῆς πατρίδος του πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ τοὺς Μακεδόνας προδοτικὴν διαγωγὴν του. Οὐχ οὕτως ὅμως ὁ Δημοσθένης, ὅστις ἐκ τῆς καταπτώσεως καὶ τῶν ἀτυχιῶν τῆς πατρίδος του ἠρύετο δύναμιν ἐνθουσιασμόν, ἀφοσίωσιν, ἀκαταπόνητον δραστηριότητα. Κολοκοτρώνης δὲ καὶ Καραϊσκάκης, ἐν δεινοτάτοις κινδύναις εὐρισκομένης τῆς πατρίδος, οὐδέποτε οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀπογοήτευσιν ἐφάνερωσαν.

Εἰς τοὺς σημερινούς καιροὺς κοινότατα ἀκούεται

ΤΙΝΑ ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ;

Συνέχεια ἴδε φύλλον 7.

Τρίτη ἀρχὴ εἶναι τὰ βιβλία νὰ ὦσιν ἀπλᾶ μὲν ἀλλὰ κλασσικά. Πρὸς τοῦτο αἱ πράξεις, αἱ καταστάσεις, τὰ συναισθήματα, τὰ ἐλατήρια τῶν πράξεων πρέπει νὰ εἶναι τοιαῦτα, ὥστε ἐν αὐτοῖς νὰ ἀντικατοπτρίζωνται ἀνδρικὰ συναισθήματα, εὐχαὶ καὶ τάσεις τῶν παιδῶν. Ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ταύτης πράττουσι ἐκεῖνα τὰ βιβλία, τὰ ὅποια διηγούνται ἱστορίας περὶ τῶν φρονίμων καὶ ἀτάκτων παιδιῶν δηλ. παρουσιάζουσιν εἰς τὸ παιδίον τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ κατάστασιν νὰ ἴδῃ, τὴν ὁποίαν τοῦτο δὲν θέλει νὰ βλέπῃ. «Ὁ παῖς αἰσθάνεται ἑαυτὸν μὲ δυσάρεσκίαν μικρὸν. Αὐτὸς ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ἀνὴρ. Καὶ ἡ προσοχὴ παιδὸς μὴ ἀφουὺς στρέφεται εἰς πράγματα ὑπεράνω ἑαυτοῦ. Ὅκτῶ δὲ ἐτῶν παῖς δὲν ἐνδιαφέρεται εἰς οὐδεμίαν παιδικὴν ἱστορίαν» Herbart.

Τετάρτη ἀρετὴ τῆς διηγήσεως εἶναι νὰ μὴ εἶναι αὕτη μονότονος. «Δεῖξατε εἰς τὰ παιδιά τὸ κακὸν καθαρὸν, οὐχὶ ὅμως ὡς ἀντικείμενον ἐπιθυμίας καὶ θά εὐρωσιν ὅτι εἶναι κακόν. Διακόψατε μίαν διήγησιν δι' ἠθικολογικῶν παρατηρήσεων, θά αἰσθανθῶσιν ὅτι ἡ διήγησις σας εἶναι ὀχληρὰ. Δεῖξατε εἰς αὐτὰ μόνον καλὰ, θά εὐρωσιν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι μονότονον καὶ ἡ εὐχαρίστησις τῆς ποικιλίας θά κάμῃ εἰς αὐτὰ τὸ κακὸν ἀσπαστόν. Δότε ὅμως εἰς αὐτὰ διήγησιν ἐνδιαφέρουσαν, ἥτις νὰ περιλαμβάνῃ πολλὰ καὶ γεγονότα, καὶ σχέσεις καὶ χαρακτῆρας εἰς ἣν νὰ ὑπηρετῇ αὐστηρὰ ψυχολογικὴ ἀλήθεια μὴ ὑπερβαίνουσα τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν ἀντίληψιν τῶν παιδίων εἰς τὴν ὁποίαν νὰ μὴ φαίνηται οὐδεὶς σκοπὸς πρὸς ἐξαρσιν τοῦ κακοῦ ἢ τοῦ καλοῦ ἀλλ' ὑπολαβάνων παιδαγωγικὸς ρυθμὸς νὰ ἐκθέτῃ τὸ πρᾶγμα τοιουτοτρόπως ὥστε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πράξεως νὰ κλίνη ἀπὸ τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ καλόν, πρὸς τὸ ἐπιεικές, πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τότε θά ἴδῃτε πῶς ριζοβολεῖ ἐκεῖ ἡ παιδικὴ προσοχὴ, πῶς ζητεῖ νὰ φθάσῃ βαθύτερον εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ πῶς ὁ τρόφιμος λαμβάνει σταθερὰν θέσιν, ὅπως προφυλάξῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τὴν ἀγροικίαν, ἣς θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀνώτερον». Ταῦτα λέγει περὶ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων ὁ Ἐρβαρτος, ὁ μέγας Γερμανὸς φιλόσοφος, ὁ ἰδρυτῆς τῆς ἐπιστημονικῆς παιδαγωγικῆς.

Πέμπτη ἀρχὴ τῶν βιβλίων εἶνε ὅτι ταῦτα πρέπει νὰ εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὴν ἐκάστοτε ἀντίληψιν παιδιῶν, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων δίδονται τῶν

Βλάσιος Σκορδέλης.

καὶ ὑπὸ μικρῶν καὶ μεγάλων λεγομένη ἡ ἀπογοήτευσις.

— Καὶ πῶς νὰ μὴν ἀπογοητευώμεθα ; τί καλὸν ἔχομεν ;

Καὶ εἶναι ἀνάγκη εἰς τὰ τόσα δεινὰ νὰ προστεθῇ καὶ τὸ χεῖριστον, ἡ ἀπογοήτευσις, ὁ ἀπελπισμὸς, ἡ ἀδράνεια, ἡ ἐθελοκακία ;

Ἀπογοήτευσις τις φαίνεται ὅτι εἶχε καταλάβῃ καὶ τοὺς Βυζαντινοὺς ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἀληθῆς ἢ κατὰ προσποιήσιν, ὡς καὶ νῦν πλείστους ἡμῶν. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἀνεχώρουν εἰς μονὰς καὶ ἐρημίας ἡμεῖς δὲ ἀναχωρηταί μὲν δὲν γινόμεθα, πράττομεν ὅμως ὅμοιον ἐκείνοις, ἀδρανοῦμεν καὶ μεμψιμοιροῦμεν.

Ἰπὸ τῆς ἀπογοητεύσεως, ἥτις ὡς ἐνφλουέντσα τις ἐπέδραμεν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, δὲν ἔμειναν ἀπρόσβλητοι οὐδὲ οἱ διδάσκαλοι. Καὶ παραδέχομαι μὲν ὅτι πολλὰ καὶ μεγάλα ἀφορμαὶ δίδονται πρὸς ἀθυμίαν καὶ ἀγανάκτησιν. Ἡ ἀθυμία ὅμως δὲν δικαιολογεῖ τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὰς παρομαρτούσας αὐτῇ κακίας.

Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἔχῃ πάντοτε ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ἱερὸν ἐπάγγελμα του καὶ τὴν ἐλπίδα περὶ βελτιώσεως καὶ τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ὑπὲρ ὧν ἐνδιαφέρεται, καὶ τῆς καταστάσεως ἑαυτοῦ. Καὶ γνωρίζω μὲν ὅτι τοιαῦτα εὐκολώτερον μὲν λέγονται ἢ πράττονται. Ἀλλ' ἄς μοι εἴπῃ τις καὶ τί δύναται νὰ κερδήσῃ ἐκ τῆς ἀπογοητεύσεως ; Ἡ ἀπογοήτευσις οὐδὲν ἐπανορθούσα κάμνει τὸν ἄνθρωπον καὶ κακὸν καὶ δυστυχῆ.

Ἡ ἀπογοήτευσις εἶναι νάρκη τις ψυχικὴ κατὰ τοῦτο διαφέρουσα τῆς σωματικῆς, ὅτι αὕτη μὲν κατασταίνει τὸν ναρκούμενον ἀναίσθητον, ἐκείνη δὲ ἀποναρκοῦσα τὴν ψυχὴν πρὸς ὄρασιν, κατατρώγει αὐτήν.

Μακρὰν λοιπὸν ἀφ' ἡμῶν ἡ ἀπογοήτευσις ! Ἡ πατρις ἔχει ἀνάγκην ὅλης τῆς ἐνεργείας ἡμῶν καὶ προσκαλεῖ πάντας πρὸς ἐργασίαν. Ἡ ἐλπίς δὲ περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος προσδοκώμενου ἐκ τῆς φιλοπάτριδος ἐργασίας τῶν τέκνων τῆς ἄς ἐγκαρδιῶν ἅπαντας.

πρός ανάγνωσιν. Σήμερον ἡ παιδαγωγικὴ στηριζομένη εἰς τὴν ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν καὶ ἀντίληψιν τῶν γινομένων ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ὠρίσθη δι' ἐκάστην βαθμίδα τοῦ πνεύματος καὶ ἀνάλογον ὕλην πρὸς διδασκαλίαν. Οὕτω ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὅτε τὸ πρῶτον οἱ μαθηταὶ προσέρχονται εἰς τὸ σχολεῖον ἐν ἡλικίᾳ 5 ἢ 6 ἐτῶν, ἐν τῇ ἡλικίᾳ τοῦ φανταστικοῦ βίου, εὐρέθη ὅτι καλλίτερον βιβλίον πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς παῖδας εἶναι τὸ περιέχον ἀπλᾶ παραμύθια. Καὶ πάντες, ὅσοι ἐδίδαξαν μικροὺς μαθητὰς καὶ ἔκαμαν πειράματα μὲ διάφορα βιβλία ὁμολογοῦσιν ἐκ συμφώνου ὅτι τὸ βιβλίον τῶν παραμυθίων ἐν αὐτῇ τῇ ἡλικίᾳ δεσμεύει περισσότερον παντὸς ἄλλου τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν. Καὶ οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὰ πρῶτα ἀναγνώσματα τῶν παιδίων πρέπει νὰ εἶναι παραμύθια. — Ἄλλ' ἡ κατάστασις αὕτη ἢ φαντασιώδης τοῦ παιδίου πρέπει προϊόντος τοῦ χρόνου νὰ γίνῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρακτικῇ. Ἐκ τοῦ φανταστικοῦ βίου ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν πραγματικόν, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸν σημερινόν διότι οὗτος εἶναι πολὺπλοκος καὶ σύνθετος καὶ δὲν δύναται αὐτὸν κατὰ βάθος νὰ ἀντιληφθῇ. Πρέπει πρὸ τούτου νὰ ἐνδιατρίψῃ εἰς βίον ἀπλοῦν, ἀπείριστον, πρακτικόν, προσέλκοντα τὴν προσοχὴν τοῦ παιδὸς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν συμβαινόντων ἐν τῷ κόσμῳ. Τοιοῦτος βίος καταλληλότερος διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ σχολείου ἐκτίθεται ἐν τῷ ἀθανάτῳ ἔργῳ τοῦ Defoe, τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ οἰκονομολόγου, ὅπερ εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ροβινσῶν. Πρέπει νὰ εἶναι ὁ διδάσκαλος ἢ μωρὸς ἢ ἀπαιδαγώγητος, ἵνα μὴ ἡσθάνη τὴν ἰδιαιτέραν τῶν μαθητῶν ἀγάπην πρὸς τὰ δεινοπαθήματα τοῦ Ροβινσῶνος. Ὁλόκληρος βίος ἀπεικονίζεται ἐν τῷ βιβλίῳ μετ' ἐξαισίας παιδαγωγικῆς τέχνης καὶ χάριτος καὶ οἱ μαθηταὶ ἐντρυφῶσι καὶ ἐπιμελέστατα καταγίνονται περὶ τὴν μελέτην τοῦ βιβλίου. Οὐδὲν βιβλίον δύναται νὰ διαγωνισθῇ ἐν τῇ τάξει ταύτῃ πρὸς τὸν Ροβινσῶνα καὶ ὁ ἀποκλεισμὸς τοῦ Ροβινσῶνος ἐκ τοῦ σχολείου εἶναι στέρσις παιδαγωγικῆς μορφώσεως τῶν μαθητῶν ἀνεπανόρθωτος.

Ἄφ' οὗ οἱ μαθηταὶ ἐπὶ ἔν ἔτος κατέγιναν καὶ ἐγνώρισαν τὸν βίον τοῦ πρώτου ἀνθρώπου τοῦ ζητούντος νὰ ζῆσθαι ὡς ἐμπρέπει εἰς ἄνθρωπον παρ' οὐδενὸς ἐλπίζοντος βοήθειαν ἢ παρ' ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ, ἔρχονται κατὰ τὸ τρίτον ἔτος εἰς βίον πολυπλοκώτερον οἷος εἶναι ὁ ἀπεικονιζόμενος παρὰ τοῦ

Ὁμήρου. Ὡς ἀναγνωστικὸν βιβλίον ἤδη ἔρχεται ἡ Ὀδύσεια καὶ τὰ Διηγήματα καθ' Ὁμηρον. Μετὰ 15ετῆ πείραν περὶ τῶν βιβλίων τούτων νομίζω ὅτι πᾶς ἔπαινος εἶναι περιττός. Εἰς τὴν μεγάλην ἐκτίμησιν, ἣν ἡ κοινωνία ἀπέδωκεν εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τὰ ἀνώτερα, οὐχὶ μικρὸν μέρος συνεβάλλοντο πρὸς τοῦτο καὶ τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία μάλιστα δὲ τὰ ἀναγνώσματα ἐκ τοῦ Ὁμήρου. Τὰ βιβλία ταῦτα κατὰ τὴν ὁμόφωνον μνηστικὴν πάντων καὶ παλαιῶν καὶ νέων εἶναι τὰ παιδαγωγικώτατα καὶ μορφωτικώτατα βιβλία πληροῦντα πάντας τοὺς ὅρους καλοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου. Ὁ Ἐρβάρτος αὐτὸς λέγει περὶ τοῦ βιβλίου τούτου « . . . Καὶ μίαν ἄλλην ιδιότητα πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ βιβλίον, ἂν θέλωμεν ἢ ἐπιδρασις αὐτοῦ νὰ εἶναι διαρκῆς καὶ ἰσχυρά. Πρέπει νὰ παρίσταν τύπος καθαρῶτάτους καὶ ἰσχυροτάτους ἀνδρικοῦ μεγαλείου . . . Τοιοῦτους ἀνδρας, ὧν εἰς ποθεῖ νὰ γίνῃ καὶ ὁ παῖς, δεῖξατε εἰς αὐτόν . . . Τοιαύτη διήγησις ἤξεύρω ὅτι εὐρίσκειται εἰς μίαν μόνον χώραν, καὶ εἶναι ἡ κλασσικὴ παιδικὴ ἡλικία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνταῦθα εὐρίσκω κατὰ πρῶτον λόγον τὴν Ὀδύσειαν. »

Μετὰ τὴν Ὀδύσειαν καὶ τὰ Διηγήματα καθ' Ὁμηρον ἐν τῇ τρίτῃ τάξει ἐρχόμεθα εἰς τοὺς μᾶλλον ἀνεπτυγμένους, εἰς τοὺς ἐνδόξους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, οἷους περιέγραψεν ἡμῖν ὁ μέγας καὶ ἐπίχαρις τῆς ἀρχαιότητος συγγραφεὺς ὁ Ἡρόδοτος. Οὐδὲν ἄλλο βιβλίον εἶναι καταλληλότερον νὰ μορφώσῃ ἔθνικῶς τοὺς μαθητὰς ἢ ὁ φιλόπατρις Ἡρόδοτος. Καὶ νομίζω ὅτι εἶναι ἰταμὸν νὰ γίνῃ καὶ σύγκρισις τοῦ κλασσικοῦ τούτου βιβλίου καὶ τῶν ἀναγνωσματῶν, ἃ καὶ πρότερον καὶ νῦν ἐκδίδονται πρὸς παρευδοκίμῃσιν τοῦ λαμπροῦ παιδαγωγικοῦ συστήματος, ὅπερ ἀπὸ 15ετίας εἰσῆχθη εἰς σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Σήμερον ἡμεῖς πρὸ παντὸς ἄλλου ἔχομεν ἀνάγκην ἔθνικῆς μορφώσεως. Τὰ δὲ βιβλία, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐπραγματεύθημεν καταλληλότερα πρὸς τοῦτο ὄντα ἔχουσι καὶ τὸ πλεονέκτημα ὡς ἐκ τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἣν ἀσχολοῦνται, νὰ εὐρίσκωσιν ἀκώλυτον κυκλοφορίαν πανταχοῦ καὶ ἐν τοῖς ἔσω καὶ ἔξω Ἑλλησι. Καὶ τὸν λόγον τοῦτον δὲν πρέπει νὰ παρίδωσιν οἱ θέλοντες τὴν προσήκουσαν νὰ δώσωσιν εἰς τὸ ἔθνος παιδεύειν.

Νομίζω ὅτι τὰ πράγματα, ὡς ἔχουσι, βαίνουναι καλῶς. Θὰ ἐξετάσωμεν δὲ ἐν προσεχέϊ φύλλῳ καὶ τὰ νέα ἀναγνωσματάρια Παπαμαρ୍କου καὶ Γεωργαντᾶ, ἵνα πεισθῶμεν τίνα σκοπὸν ἐπιδιώκουσι. Προ-

λαμβάνω δὲ ἐνταῦθα νὰ δηλώσω ὅτι ἀπορίας ἄξιον φαίνεται πῶς τοιαῦτα μωρὰ καὶ ἀνούσια βιβλία ἐτόλμησαν νὰ προκύψουν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων βιβλίων καὶ πῶς οἱ συγγραφεῖς κατέχοντες τοιαύτην ἐπίσημον θέσιν δὲν ἠσχύνθησαν νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους φωνασκούντες ὅτι ἤδη ἐπῆλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ νέοι ἀστέρες τριλαμπεῖς καταυγάζουσι τὸ ἔρεβος τῆς νυκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Τὰ βιβλία ταῦτα μᾶς ἐπαναφέρουσι ὀπίσω 100 ἔτη, ὡς καὶ ἡ διάλυσις τῶν Διδασκαλείων καὶ ἡ μόρφωσις γραμματιστῶν διὰ δημοδιδασκάλων. Πρὸς πάντα ταῦτα νομίζω ὅτι οἱ δημοδιδάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος δεικνύμενοι ἄξιοι τῆς περὶ αὐτῶν ἀγαθῆς φήμης τῆς κοινωνίας καὶ οὐχὶ ἄξιοι τῶν ὕβρεων τοῦ Παπαμαρ୍କου νὰ λάθωσιν ἀπέναντι τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς καὶ τοιούτων βιβλίων τὴν προσήκουσαν θέσιν διασφύζοντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὰ σχολεῖα ἀπὸ τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν καταστροφὴν. Ἐν τοῖς ἀγῶσι βραβεύονται οἱ τολμῶντες καὶ παλαίοντες.

Ἐν . . . τῇ 2 Ἰουνίου 1891

Ὁ δημοδιδάσκαλος

K. K.

Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ προσφιλοῦς μοι μαθητοῦ, οὐ τὸ ὄνομα θὰ γνωσθῇ κατόπιν, ἀντιπροσωπεύει καθ' ὀλοκληρίαν τὰς περὶ τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων ἐμὰς πεπειθήσεις καὶ εἶναι ἀπῆχσις τῆς ἐν ἔτει 1878 διδασκαλίας μου ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν περὶ ἀναγνωστικῶν βιβλίων. Μετ' ἰδιαιτέρας δὲ ὑπερηφανεῖας ἀναφέρω ὅτι ἐν τοῖς μαθηταῖς μου εὐρίσκονταί καὶ διδάσκαλοι ἄριστοι καὶ συγγραφεῖς δόκιμοι καὶ ἄξιοι καλλιτέρας τύχης ἢ ἐκείνης, ἣν παρασκευάζει αὐτοῖς εἰς ἀλόγιστος ἀνθρώπος. Τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ ὁ κ. πρῶθυπουργός, ἵνα ἴδῃ τί ἐπραξάν τὰ Διδασκαλεῖα, καθ' ὧν τόσον ἀστόργως καὶ ἐκφράζεται καὶ πράττει. Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν ἀποθαρρυνόμεθα. Ἡ ἀλήθεια ἐπὶ τέλος θὰ θριαμβεύσῃ καὶ θὰ ἀποδοθῇ δικαιοσύνη εἰς τοὺς ἀδικουμένους. Ὁ χαρακτήρ εἶναι βράχος, εἰς τὸν ὅποιον θραύονται πάντα τὰ μεθ' ὀρμῆς φερόμενα, σφύζονται δὲ μόνον τὰ ἡσύχως καὶ μαλακῶς ἐκεῖ διευθυνόμενα. Μόνον μίαν ἀρχὴν ἐπιθύμουν νὰ προσθέσω ὡς ἔκτην εἰς τὴν ἐπιστολὴν χαρακτηριστικὴν ἐπ' ἴσης τῶν καλῶν βιβλίων τῆς ἐνότητος ἐν τῇ ποικιλίᾳ.

Τὰ βιβλία, ἃ κατέλεξεν ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ, ἔχουσι καὶ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἐν ᾧ παρουσιάζουσι ποικιλίαν π. χ. ὁ Ροβινσῶν ἐκθέτει γεωγρα-

φικά, ἐθνογραφικά, περὶ φυτῶν, ζώων, μετεωρολογικά, περὶ τῶν σπουδαιότερων τεχνῶν, περὶ τῆς τέχνης τοῦ ζῆν, περὶ πολιτείας καὶ περὶ μυρίων ἄλλων ὑπὸ τὸν ἀπλούστατον καὶ παιδαγωγικώτατον τύπον, τὰ γεγονότα ταῦτα εὐρίσκονται συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα διὰ τῆς αἰτίας, ἣτις τὰ προεκάλει καὶ ἀποβαίνουσι διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἄριστα διδάγματα διότι τῆς διδασκαλίας προηγεῖται ἡ διέγερσις τοῦ ἐνδιαφέροντος. Κατὰ τῆς ἀρχῆς πάντες ἀμαρτάνουσι πάντα τὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ ἀναγνώσματα, ἃ περιέχουσι τεμάχια διαφόρων ἱστοριῶν ἢ περιγραφῶν ὅπως ἄσχετα πρὸς ἄλληλα. Καὶ τοιαῦτα ἀποδοκιμάζει ἡ νεωτέρα παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη φέρουσα πρὸς τοῦτο λόγους ἐκ τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς εἰλημμένους, οὐ μόνον ἀμάθεια καὶ μωρία δύναται νὰ παραγνώρισῃ καὶ καταφρονήσῃ.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ
ΕΝ ΔΙΩΓΜῳ

Σεβαστέ μοι κύριε Οἰκονόμου,

Ὁ λόγος δι' ὃν δὲν ἐπλήρωσα μέχρι τοῦδε τὴν μικρὰν συνδρομὴν τῆς « Ἐκπαιδευσεως » εἶναι ἡ ἔλλειψις χρημάτων. Ἀπὸ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ἔχω νὰ λάθω μισθόν. Κατὰ τὸ ἐξάμηνον δὲ τοῦτο χρονικὸν διάστημα πῶς τὰ καταφέρνω περικυκλούμενος ὑπὸ 7 μικρῶν τέκνων ἀπαιτούντων κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ὦραν ψωμί παρὰ τῆς μητρὸς των, μόνος ὁ Θεὸς καὶ ἐγὼ μετὰ τῆς συζύγου μου γνωρίζομεν καὶ οὐδεὶς ἄλλος. Ἐκεῖνο δ' ὅπερ μέχρι τοῦδε μὲ παρεμύθει καὶ ἐπέχυνεν εὐέλπιδος ἀκτίνας εἰς τὴν οἰκονομικὴν μου καχεξίαν, ἦτο ἡ προσδοκία, εἰ καὶ αὕτη οὐκ ὀλίγον ὀχληρὰ, ὅτι ἴσως ἡμέραν τινὰ δοθῇ τέλος πάντων πέρας εἰς τὴν ἀθλίαν ταύτην κατάστασιν, εἰς ἣν πάντες οἱ ἀτυχεῖς δημοδιδάσκαλοι διατελοῦμεν, διὰ δικαιότερας τινὸς καὶ ὀρθότερας σκέψεως τῶν ἀρμοδίων. Ἀλλὰ φεῦ! ἤδη βλέπω, ὅτι φροῦδαι ἀπέβησαν αἱ προσδοκίαι μου, φροῦδαι καὶ αἱ καλαὶ ἰδέαι καὶ ἐλπίδες μου περὶ καλλιτέρας τινὸς τύχης μας. Ὡς νὰ μὴ ἤρκουν δλα ὅσα οἱ δημοδιδάσκαλοι ὑποφέρομεν, ἄτινα πάντα πάντες γνωρίζετε, εὐλαβούμενος δὲ τὴν θέσιν μας παραλείπω νὰ κατονομάσω, μανθάνω ὅτι χάριν οἰκονομίας ἀποκόπτεται πρὸ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἐνοίκιον τῆς κατοικίας μας. Μὰ πρὸς Θεοῦ! ὅποια ἄδικος ἀπό-

λέσιν ἢ ἐπταετῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσίς ἤθελε θεωρηθῆ ἄνεπαρκῆς. Ἐν τοιούτοις δὲ ἀνωτέροις δημοτικοῖς σχολείοις πρέπει νὰ διδάσκωνται καὶ ἀρχαῖοι Ἑλληνες συγγραφεῖς ὡς καὶ μία τῶν νεωτέρων γλωσσῶν.

— Εἰς τὸ πρὸ μηνὸς τεθὲν ἐν τῇ «Ἐκπαίδευσί» ζήτημα ἀπῆντησαν πλεῖστοι διδάσκαλοι ἐκφέροντες γνώμας τὰς αὐτὰς ἢ παραπλησίαις πρὸς τὰς ἐν τῷ φύλλῳ ἀναπτυσσομένας διὰ τῆς εἰδικῆς πραγματείας. Μόνον εἰς τῶν διδασκάλων ἐξ Ἡπείρου προτιμᾷ ὡς ἀναγνωστικὰ βιβλία τὰ ποικίλης ὕλης ἀναγνωσματάρια. Ὡς λόγους δὲ ὑπὲρ τῆς γνώμης του φέρει τοὺς ἐξῆς: «Ἡ δημοτικὴ σχολὴ μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἀτινα ὀφείλει νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς εἶναι καὶ τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς τοιούτους, ὥστε μετὰ τὴν ἀπόλυσίν των ἀπὸ τῆς δημοτικῆς σχολῆς νὰ τείνωσι μόνον των νὰ πράξωνται. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει οἱ μαθηταὶ νὰ ἔχωσι προσλαμβάνουσαι παραστάσεις δι' ὅλα τὰ μαθήματα καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ διὰ τὴν γεωγραφίαν, καὶ διὰ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ διὰ τὴν φυσικὴν κλπ. Καὶ τοῦτο κατορθοῦται οὐχὶ διὰ διδασκαλίας δις τῆς ἐβδομάδος γινομένης, ἀλλὰ δι' ἀναγνωσματάρων, ἐν οἷς συχνότερον περὶ πάντων τούτων γίνεται λόγος. Ὁ φίλος ἡμῶν κ. Χ. Δ. ἀς ἀναγνώσῃ τὰ ἀναγνωσματάρια καὶ ἀς εἴπῃ ἡμῖν εἰλικρινῶς ἂν εἶναι δυνατόν δι' αὐτῶν νὰ διεγερθῶσιν οὐχὶ πολλὰ ἀλλ' ἐν καὶ μόνον ἐνδ' ἀφ' ἑνὸς Ἀπκτῶται δὲ νομίζω ὅτι ὁ Ῥοδινῶν, ὁ Ὀμηρος, ὁ Ἡρόδοτος δὲν διεγείρουσι παντοῖα ἐνδιαφέροντα. Ὁ Ἡρόδοτος εἶναι οὐχὶ μόνον ἄριστος ἱστορικός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄριστος γεωγράφος, καὶ ἄριστος φυσιοδίφης, καὶ ἄριστος κοινωνιολόγος, καὶ τύπος ἀνθρώπου τελειότατος. Ἐπειτα δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν τοὺς μαθητὰς νὰ κάμωμεν ῥηκισυλλεκτάδας διὰ τῶν ἀναγνωσματάρων, ἀλλὰ νὰ τοὺς εἰσαγάγωμεν εἰς ἐλόκληρον βίον ἀνθρώπων νὰ γνωρίσωσιν αὐτῶν τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, νὰ λεπτυνθῇ ἡ διάνοιά των καὶ ἡ καρδιά των μὲ τὰς σκέψεις καὶ τὰ φρονήματα ἐκείνων καὶ οὕτω νὰ ἐμρανισθῶσιν εἰς τὸν κόσμον ὡς ἄνδρες. Ἐπειτα δὲν πρέπει ὁ φίλος κ. Χ. Δ. νὰ λησμονῇ ὅτι ὁ μαθητὴς δὲν πρέπει εὐθὺς νὰ εἰσαγγηται εἰς τέλειον βίον, ἀλλὰ βαθμῶν. Τοιαύτην ὅμως σπουδαιότητα ἀπαιτεῖσιν τῆς παιδαγωγικῆς παραβλέπουσι τὰ ἀναγνωσματάρια. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς ἀτυναρτησίας τῶν διηγημάτων τοῦ ἀναγνωσματάρου, ἃ φέρουσι προνομίαν ἀτυναρτησίαν καὶ εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ μαθητοῦ; Ὅτι ἡ ἐνόγη εἶναι δύναμις ἀποδεικνύεται ὀρθὸν οὐ μόνον ἐν τῷ ὕλικῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πνευματικῷ. Ἐπειτα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν βιβλία, ὁ Ὀμηρος, ὁ Ἡρόδοτος, πρέπει διὰ σπουδαιότητος λόγους νὰ προτιμηθῶσι, μάλιστα δὲ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὡς παιδεύματα κατάλληλα τῶν Ἑλληνοπαίδων παντὸς ἄλλου βιβλίου. Οἱ παραβλέποντες ταῦτα φέρουσι βλαβεῖαν εὐθύνην.

— Ἡ «Ἐκπαίδευσίς» ἀπὸ τοῦ 7θρίου θὰ ἐκδίδεται τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς. Λυπεῖται δὲ σφόδρα ἡ Διευθύνσις αὐτῆς, ὅτι εἶναι ἠναγκασμένη διακοπέντων τῶν μαθημάτων τῶν σχολείων καὶ τῶν διδασκάλων μὴ ὄντων εἰς τὰς θέσεις των, νὰ ἀναμένῃ τὴν τακτικὴν λειτουργίαν τῶν σχολείων διὰ τὴν τακτικὴν ἐκδοσιν τοῦ φύλλου. Ἀλλὰ διὰ τού-

του οὐδεμία βλάβη προσγίνεται εἰς τοὺς διδασκάλους. Διότι πᾶσα τυχὸν καθυστέρησις θὰ ἀναπληρωθῇ κατόπιν δι' ἐκδόσεως περισσοτέρων φύλλων. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι οἱ δημοδιδάσκαλοι, ὧν τὰ συμφέροντα ἐκθύμως προασπίζει ἡ «Ἐκπαίδευσίς», θὰ φιλοτιμηθῶσι διὰ τῆς ἐγκαίρου καταβολῆς τῆς συνδρομῆς των νὰ συντελέσωσιν, ὥστε τὸ φύλλον νὰ ἐκδίδεται καθ' ἐβδομάδα, ὅπερ ἀποτελεῖ διακαῆ ἡμῶν πόθον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐγχειρίδιον Γεωγραφίας
ὑπὸ Δ. Ἰωαννίδου Ὀλυμπίου,
καθηγητοῦ τοῦ Διδάδασκαλείου Ἀθηνῶν σελ. 480
Δραχ. 5.

Ἡ κ. Δ. Ὀλύμπιος γνωστὸς εἰς τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων καὶ δι' ἄλλων συγγραμῶν μάλιστα δὲ διὰ τῆς ψυχολογίας αὐτοῦ, παρέχει σήμερον εἰς τοὺς διδασκάλους, τοὺς θέλοντας νὰ ἐγκύψωσιν εἰς τὴν μελέτην τῆς σπουδαιότητος τῶν ἐπιστημῶν τῆς γεωγραφίας, πολυτιμότερον ἐφόδιον, ὀγκῶδες σύγγραμμα περιέχον τὴν γεωγραφίαν καὶ τῶν 5 ἡπείρων. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο διήλθομεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, ἐυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης καὶ κατὰ τὴν μέθοδον τῆς ἐκθέσεως καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν σύγγραμμα ἄξιον σπουδῆς καὶ συνιστώμεν τοῦτο εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους, τοὺς ἐνδιαφερομένους; νὰ ἀνυψώσῃ τὴν ἐν τῷ δημοτ. σχολείῳ διδασκαλίαν τῆς γεωγραφίας εἰς τὴν προσήκουσαν περιωπήν. Δι' ἡμᾶς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀποβαίνει εἰς πολυτιμότερον, ὡς προερχόμενον ἐκ τοῦ Διδασκαλείου, τὸ ὅποιον ὡς ἀχρηστον ἐζητήσαν νὰ διαλύσωσιν οἱ προστάται τῆς ἐκπαίδευσως. Τὰ Διδασκαλεῖα ἐγέννησαν καὶ προήγαγον τὴν παιδαγωγικὴν ἐπιστήμην ἐν Ἑλλάδι, διειτύρωσαν καὶ ἐφῆρμωσαν σύστημα δημοτ. ἐκπαίδευσως, καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἐπιδράσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ τῆς ἄλλης παρ' ἡμῖν ἐκπαίδευσως, ἂν ἀφειθῶσι ἐλευθερα καὶ λειτουργήσωσι. Τοῦτο δὲν εἶναι πλέον λόγοι, τὰ πράγματα αὐτὰ μαρτυροῦσι περὶ τούτου.

Παιδαγωγικὴ τοῦ δημοτ. σχολείου

ὑπὸ Μ. Σακελλαροπούλου
διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἐπτανήσῳ Διδασκαλείου.
Ἐκδόσις δευτέρα ἐν Ἀθήναις 1892 σελ. 211
Τιμὴ δραχ. 4.

Τὸ βιβλίον τοῦτο, ὅπερ πρὸ μηνὸς προαναγγείλαμεν ἐξεδόθη ἤδη. Δι' αὐτοῦ οἱ δημοδιδάσκαλοι δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ σύστημα τῆς παιδαγωγικῆς, ὅπως διετυπώθη ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ φιλοσόφου Herbart, καὶ νὰ ἀποκτήσωσιν ἐνδιαφέρον διὰ παιδαγωγικὰ ζητήματα, περὶ ὧν ἤρξατο καὶ παρ' ἡμῖν νὰ γίνεται λόγος. Εἶναι βιβλίον σαφές καὶ μεμετρημένον ἀποφεύγον τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὸν κόμπον τῶν λέξεων. Ὁ συγγραφεὺς ἐμπνέεται ὑπὸ εἰλικρινοῦς ἀγάπης πρὸς τὸ ἔργον τὸ διδασκαλικὸν καὶ ἐπιθυμεῖ οἱ Ἑλληνοπαῖδες νὰ τύχωσι ὀρθῆς ἀνατροφῆς ἐν τῷ σχολείῳ. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον αἱ συμβουλαι τοῦ καὶ περὶ διδασκαλίας καὶ περὶ πειθαρχίας καὶ περὶ ἀνατροφῆς εἶναι πολυτίμοι, καὶ πρέπει νὰ ἔχωσιν αὐτὰς ὑπ' ὄψιν οἱ ἀσχοῦντες τὸ ὕψιστον καὶ εὐγενέστατον ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ δυσχερέστατον ἔργον τοῦ δημοδιδασκάλου. Δημοδιδάσκαλος θὰ εἴπῃ φιλόσοφος καὶ ὅστις τούτων δὲν ἀναγινώσκει, δὲν συμβουλεύεται τὰ εἰδικὰ μάλιστα πρὸς τὸ ἔργον τοῦ βιβλίου, αὐτὸς εἶναι χειρῶναξ, ὅχι διδάσκαλος.